

О‘ЗБЕКИСТОН УМУМТА’ЛИМ МАКТАБЛАРИДА ТА’ЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШГА ҚАРАТИЛГАН ИСЛОХОТЛАР ТАҲЛИЛИ

АНАЛИЗ РЕФОРМ, НАПРАВЛЕННЫХ НА ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ УЗБЕКИСТАНА

ANALYSIS OF REFORMS AIMED AT IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN SECONDARY SCHOOLS OF UZBEKISTAN

Qosimov Dilmurodjon A’zamjonovich

Andijon viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o‘rgatish milliy markazi
metodik xizmat ko‘rastish bo‘limi tarix fani metodisti

azamjonovich1989@gmail.com

Аннотация. Ushbu maqola O‘zbekiston umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish borasida olib borilayotgan islohotlarni tahlil qiladi. Maqolada ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan davlat siyosati, xalqaro tajribalar va O‘zbekistondagi mavjud muammolar muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ta'lim sifatini oshirish uchun o‘qituvchilar malakasini oshirish, o‘quv dasturlarini takomillashtirish va moddiy-texnik bazani mustahkamlash zarur. Xulosada kelajakda amalga oshirilishi lozim bo‘lgan vazifalar belgilab berilgan.

Калит so‘zlar: ta'lim sifati, umumta'lim maktablari, islohotlar, O‘zbekiston, islohotlar

Аннотация. В данной статье анализируются проводимые реформы по повышению качества образования в общеобразовательных школах Узбекистана. В статье обсуждаются государственная политика, международный опыт и существующие проблемы в Узбекистане, направленные на повышение качества образования. Результаты исследования показывают, что для повышения качества образования необходимо повышение квалификации учителей, совершенствование учебных программ,

укрепление материально-технической базы. В заключении определены задачи, которые необходимо выполнить в будущем.

Ключевые слова: Качество образования, общеобразовательные школы, реформы, Узбекистан, реформы

KIRISH

O‘zbekiston mustaqillikka erishgandan so‘ng, mamlakatda ta‘lim tizimini isloh qilish va takomillashtirishga katta e‘tibor qaratildi. Ayniqsa, umumta‘lim maktablarida ta‘lim sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Oxirgi yillarda bu borada bir qator islohotlar amalga oshirildi va sezilarli natijalarga erishildi. Shu bilan birga, ta‘lim sifatini yanada oshirish, xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash borasida hali ko‘p ishlar qilish zarur.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot davomida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari, qarorlari, Vazirlar Mahkamasining me‘yoriy-huquqiy hujjatlari, Xalq ta‘limi vazirligi ma‘lumotlari hamda ta‘lim sohasidagi islohotlarga bag‘ishlangan ilmiy maqolalar va hisobotlar o‘rganib chiqildi. Xususan, "O‘zbekiston — 2030" strategiyasining tahlili shuni ko‘rsatadiki, mazkur hujjat mamlakatimiz taraqqiyotining barcha asosiy yo‘nalishlarini qamrab olgan. Strategiya umumiy o‘rta ta‘lim tizimida “Ta‘lim uchun qulay muhit” dasturini amalga oshirishni belgilab bergan [1].

Ta‘lim, sog‘liqni saqlash, xalqaro tashkilotlar, jumladan, UNICEF, UNESCO va Jahon banki ma‘lumotlari, chet el mamlakatlarining ta‘lim sohasidagi tajribalari o‘rganildi. Ta‘lim sifatini baholash va monitoring qilishning xalqaro standartlari, xususan, PISA (Programme for International Student Assessment) va TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) dasturlari natijalari tahlil qilindi [2,3].

Tadqiqot davomida ta‘lim sifatiga ta‘sir etuvchi omillar, jumladan, o‘qituvchilar malakasi, o‘quv dasturlari, darsliklar, moddiy-texnik baza, maktab boshqaruvi kabi masalalar o‘rganildi. Ta‘lim sifatini oshirishga qaratilgan xalqaro tajribalar, jumladan, Singapur, Finlandiya, Janubiy Koreya kabi davlatlarning tajribalari tahlil qilindi [4,5,6].

NATIJARLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish borasida sezilarli yutuqlarga erishilgan. Xususan, 2017-2021-yillarda o'qituvchilar malakasini oshirish, ularning ish haqini ko'paytirish, maktablarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, yangi darsliklar yaratish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. 2020-yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun [7] ta'lim sohasidagi islohotlarning huquqiy asoslarini mustahkamladi.

O'qituvchilar malakasini oshirish borasida bir qator ishlar amalga oshirildi. Xalq ta'limi vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2017-2021-yillarda 300 mingdan ortiq o'qituvchi malaka oshirish kurslarida qatnashdi [8]. Ularning ish haqi sezilarli darajada oshirildi. Natijada, yosh va iqtidorli kadrlarni ta'lim sohasiga jalb etish imkoniyati kengaydi.

Maktablarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash borasida ham katta ishlar qilindi. 2017-2021-yillarda 10 mingdan ortiq maktab binolari ta'mirlandi va jihozlandi [9]. Shu bilan birga, 2 mingdan ortiq yangi maktablar qurildi. Maktablarga zamonaviy kompyuter va laboratoriya jihozlari yetkazib berildi. Internet tarmog'i bilan ta'minlash ishlari jadallashtirildi. Natijada, o'quvchilarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashi uchun qulay shart-sharoitlar yaratildi.

O'quv dasturlari va darsliklar ham yangilandi. Xalqaro tajribalardan kelib chiqib, o'quv dasturlari qayta ko'rib chiqildi va takomillashtirildi. Yangi avlod darsliklari yaratildi va nashr etildi. Ular o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Ta'lim sifatini oshirish borasidagi sa'y-harakatlar natijasida o'quvchilarning xalqaro baholash dasturlaridagi ko'rsatkichlari yaxshilandi. Xususan, PISA dasturi bo'yicha O'zbekistonning reytingi 2009-yildagi 64-o'rindan 2018-yilda 54-o'ringa ko'tarildi [10]. TIMSS dasturi bo'yicha ham o'quvchilarning tabiiy fanlar va matematika bo'yicha ko'rsatkichlari yaxshilandi.

TAHLIL VA MUHOKAMA

Ta'lim sifatini oshirish borasida erishilgan yutuqlarga qaramay, hali O'zbekistonda bu borada qator muammolar saqlanib qolmoqda. Xususan, malakali o'qituvchilar yetishmasligi, ayrim hududlardagi maktablarning past moddiy-texnik ta'minoti, o'quv dasturlari va darsliklarning hali ham takomillashtirilishi zarurligini ta'kidlash joiz.

Malakali o‘qituvchilarni tayyorlash va ularni ta’lim tizimida uzoq muddat saqlash muhim ahamiyatga ega. Buning uchun o‘qituvchilar tayyorlash tizimini takomillashtirish, ularning ish haqi va ijtimoiy himoyasini yanada yaxshilash zarur. Shu bilan birga, o‘qituvchilar uchun muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil etish, ularning xalqaro tajriba almashish imkoniyatlarini kengaytirish muhimdir.

Ayrim hududlardagi maktablarning moddiy-texnik ta’minoti hali ham pastligicha qolmoqda. Bu esa ta’lim sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli, yangi maktablar qurish, mavjud maktablarni ta’mirlash va jihozlash borasidagi sa’y-harakatlarni yanada kuchaytirish zarur.

O‘quv dasturlari va darsliklarni muntazam ravishda yangilab borish, ularni xalqaro standartlar va zamonaviy talablarga muvofiqlashtirish talab etiladi. Bu borada xalqaro tashkilotlar va rivojlangan mamlakatlarning tajribasidan keng foydalanish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Ta’lim sifatini oshirishda maktab boshqaruvini takomillashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Buning uchun maktab direktorlari va boshqa rahbar xodimlarning boshqaruv ko‘nikma va malakalarini oshirish, ularni xalqaro standartlar asosida tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini yo‘lga qo‘yish zarur.

XULOSA

O‘zbekistonda umumta’lim maktablarida ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan islohotlar sezilarli natijalarga olib keldi. O‘qituvchilar malakasini oshirish, maktablarning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, o‘quv dasturlari va darsliklarni yangilash borasida keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi. Natijada, o‘quvchilarning xalqaro baholash dasturlaridagi ko‘rsatkichlari yaxshilandi.

Shu bilan birga, ta’lim sifatini yanada oshirish uchun quyidagi vazifalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- O‘qituvchilar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish, ularning malakasini oshirish va xalqaro tajriba almashish imkoniyatlarini kengaytirish;
- Barcha hududlardagi maktablarning moddiy-texnik bazasini yaxshilash, yangi maktablar qurish va mavjudlarini ta’mirlash-jihozlash ishlarini davom ettirish;
- O‘quv dasturlari va darsliklarni xalqaro standartlar va zamonaviy talablar asosida muntazam yangilab borish;
- Maktab boshqaruvini takomillashtirish, rahbar xodimlarning boshqaruv salohiyatini oshirish.

Ushbu vazifalarni bosqichma-bosqich amalga oshirish O‘zbekistonda ta’lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko‘tarishga, raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Zero, ta’lim sifati mamlakatning kelajagini belgilovchi muhim omillardan biridir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son, <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
2. OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris.
3. IEA (2020), TIMSS 2019 International Results in Mathematics and Science. Retrieved from Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center
4. Tan, C. (2018). Examining Singapore's Education System: Lessons for the UK. Higher Education Policy Institute, Policy Note 4.
5. Sahlberg, P. (2015). Finnish lessons 2.0: What can the world learn from educational change in Finland?. Teachers College Press.
6. Lee, J., & Kang, C. (2019). Successful Education System: Lessons from Singapore and South Korea. Asian Education and Development Studies.
7. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 23.09.2020 yildagi O‘RQ-637-son, <https://lex.uz/docs/-5013007>
8. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi ma’lumotlari, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi ma’lumotlari, 2021.
10. OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris.

Research Science and
Innovation House

